

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Felhasználási engedély szerzése filmben felhasznált zeneműnek a filmmel együtt DVD-n való terjesztésére

Ügyszám: SZJSZT -15/08.

A BRFK I. kerületi Rendőrkapitánysága által feltett kérdések:

Az Szjt. 19. §-ára figyelemmel kinek kellett volna engedélyt kérni, illetve kinek, milyen összegben kellett volna szerzői jogdíjat fizetni?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

A szakvélemény alapjául szolgáló ügyben a zeneszerző által komponált filmzenének a filmben való DVD-n történő többszörözéséhez és terjesztéséhez sem a filmelőállító, sem a filmterjesztő nem kért engedélyt a jogosulttól, illetve az őt képviselő közös jogkezelő szervezettől. A filmelőállító és a filmterjesztő között kötött szerződés vitatott rendelkezése a következő: *„Előállító szavatolja a Forgalmazó irányában azt, hogy a Film forgalmazását az ő érdekkörében felmerült okból akadály nem hátráltatja, így különösen szavatolja a Film szerzői és szomszédos jogainak jogtisztségét. Előállító, az 1999. évi LXXVI. törvény 66. § (3) bekezdése alapján, a Film szerzői felé reá háruló elszámolási kötelezettségének eleget tesz, és szavatol az esetleges szerzői jogdíjak megfizetéséért.”*

A feltett kérdés megválaszolásához tisztázni kell azt a kérdést is, hogy a filmelőállító a hivatkozott klauzulába beleértve engedélyezhette-e a film többszörözője és terjesztője számára a film filmzenéjének DVD-n való terjesztését, vagy arra a filmterjesztőnek külön, a kettőjük között létrejött szerződéstől függetlenül kellett volna engedélyt kellett volna-e az arra jogosulttól.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 66. §-ának (1) bekezdése szerint a filmalkotás létrehozására kötött szerződés alapján a szerző – kivéve a szöveges vagy szöveg nélküli zenemű szerzőjét – ellenkező kikötés hiányában átruházza az előállítóra a filmalkotás felhasználására és a felhasználás engedélyezésére való jogot. Ebből következik, hogy a zeneszerző – ellentétben a film többi szerzőjével – csak kifejezetten erre utaló nyilatkozattal ruházza át a jogait, mivel az ő esetében nem érvényesül a jogátszállási vélelem.

Kérdéses, hogy a filmzenének a filmben való DVD-hordozón történő többszörözésének és terjesztésének joga kifejezett jognyilatkozattal egyáltalán átruházható-e és ha igen, akkor ez megtörtént-e.

Ezt a kérdést két szempontból kell megvizsgálni. Egyrészt, hogy átszállhatott-e a jog, illetve ha igen, akkor ez valóban megtörtént-e.

Előkérdésként merül fel, hogy az Szjt. 19. §-a alkalmazandó-e a filmzenének a filmben való DVD-n történő többszörözése és terjesztése esetében, mivel ezen előkérdés igenlő megválaszolásából több következtetés is adódik a jelen ügyre vonatkozóan.

Az Szjt. 19. §-ával kapcsolatban a legutóbbi időkben kibontakozott értelmezési viták nyugvópontonra jutni látszanak két okból.

Egyrészt mivel a jelen ügghöz csatolt dokumentumokban is hivatkozott „próbaper” tekintetében az alapvető kérdés, vagyis hogy az ilyen felhasználásokra kiterjed-e a 19. § hatálya, megválaszoltatott: az ügyben eljáró másodfokú bíróság megállapította, hogy a nem színpadi zenemű digitális hordozón rögzített multimédia műben való újabb többszörözése, függetlenül attól, hogy az a filmmel együtt, vagy attól elkülönítve történik, az Szjt. 19. § (1) bekezdése szerint az Artisjus közös jogkezelésébe tartozik. A bíróság ezen értelmezés figyelembevételével utasította új eljárásra az elsőfokú bíróságot.

Tekintettel arra, hogy a magyar jog nem precedensekre épül, ezért elvben lehetséges ettől az értelmezéstől eltérő következtetésre jutni. De a bíróság által követett értelmezés megalapozottságára lehet következtetni a contrario abból is, hogy a szerzői jogi jogalkotásért felelős állami szervek 2008 tavaszán a 19. § olyan módosítását terjesztették elő, amely szerint

„A tervezet összhangba hozza az Szjt. e rendelkezését az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló, 1886. szeptember 9-i Berni Uniói Egyezmény (a továbbiakban: BUE, hatályos szövegét kihirdette az 1975. évi 4. tvr.) 13. cikkének (1) bekezdésével és 14. cikkének (3) bekezdésével oly módon, hogy egyértelművé teszi: a többszörözésre és a terjesztésre vonatkozó speciális engedélyezés lehetősége csak abban az esetben áll fenn, ha a felhasználás a nyilvánosságra hozott nem színpadi zenemű és zeneszöveg, illetve színpadi zenemű részletének újabb többszörözésére és terjesztésére irányul, és hangfelvételen valósul meg. A BUE értelmében a zenemű, illetve zeneszöveg önálló vagy együttes felhasználása más műben nem tartozhat kényszerengedélyezés alá, és nem terjedhet ki a kényszerengedélyezés a más műben foglalt zeneműnek, illetve zeneszövegnek a más művel együtt való többszörözésére és terjesztésére sem. A normaszöveg átfogalmazása azt a célt is szolgálja, hogy nyilvánvalóvá váljon a joggyakorlat számára, hogy ez a jog kizárólagos módon közös jogkezelésben gyakorolható, egyedi érvényesítésére nincs lehetőség.”

Ebből pedig az következik, hogy a hatályos jog szerint mindezeknek a felhasználásoknak a közös jogkezelésben való engedélyezését írja elő az Szjt.

Az Szjt. 19. §-a alapján érvényesített igény csak kötelező közös jogkezelésben érvényesíthető, ebből nincs lehetősége a jogosultnak a kilépésre és ezt követően az egyedi engedélyezésre [Szjt. 91. § (2) bekezdés]. Ebből pedig az is következik, hogy ezt a jogot a szerző maga nem ruházhatja át és nem is mondhat le róla.

Ugyan a fentiek alapján a zeneszerző nem ruházhatja át ezt a jogát a filmelőállítóra, érdemes megvizsgálni azt is, hogy irányult-e erre egyáltalán szándéka.

Az Szjt. 66. §-ának (1) bekezdése szerint a filmalkotás létrehozására kötött szerződés alapján a szerző – kivéve a szöveges vagy szöveg nélküli zenemű szerzőjét – ellenkező kikötés hiányában átruházza az előállítóra a filmalkotás felhasználására és a felhasználás engedélyezésére való jogot. Ebből következik, hogy a zeneszerző – ellentétben a film többi szerzőjével – csak kifejezetten erre utaló nyilatkozattal ruházhatja át a jogait, mivel az ő esetében nem érvényesül a jogátszállási vélelem, és még kifejezett nyilatkozattal sem ruházhatja át olyan jogokat, amelyek tekintetében ezt a törvény nem teszi lehetővé.

Azt, hogy a hivatkozott jog a zeneszerzőnél (illetve az őt képviselő közös jogkezelő szervezetnél van), alátámasztja a zeneszerző és a filmelőállító nyilatkozata is a köztük szóban létrejött megállapodás tartalmáról. A zeneszerző és a filmelőállító közti szóbeli megállapodás tartalmára vonatkozóan a zeneszerző a tanúvallomásában, illetve a filmelőállító a saját vallomásában egybehangzóan úgy nyilatkozott, hogy a szóbeli szerződésük anélkül jött létre, hogy a filmben felhasznált zene DVD-n való többszörözésére és terjesztésére kiterjedt volna, mivel erről mindketten úgy gondolták, hogy az a 19. § hatálya alá tartozik és ennek engedélyezésére a közös jogkezelő szervezet jogosult. Ebből pedig következik, hogy amellett, hogy a jogosult a törvény erejénél fogva nem ruházhatja át ezt a jogát, még csak a szándéka sem irányult erre, vagyis ez a jog továbbra is a szerzőt illeti azzal, hogy kötelezően közös jogkezelésben gyakorolja azt.

Mindezek előrebocsátása kulcsfontosságú a filmelőállító és a filmterjesztő közti szerződés értelmezéséhez, amelynek a szerzői jogokra vonatkozó rendeélézései szerint *„Előállító szavatolja a Forgalmazó irányában azt, hogy a Film forgalmazását az ő érdekkörében felmerült okból akadály nem hátráltatja, így különösen szavatolja a Film szerzői és szomszédos jogainak jogtisztaságát. Előállító, az 1999. évi LXXVI. törvény 66. § (3) bekezdése alapján, a Film szerzői felé reá háruló elszámolási kötelezettségének eleget tesz, és szavatol az esetleges szerzői jogdíjak megfizetéséért.”* Amennyiben ugyanis a filmelőállító nem szerezte meg zeneszerzőtől a DVD-terjesztésre vonatkozó jogokat, a filmelőállító és a terjesztő közötti szerződés fent idézett rendelkezése sem terjedhetett ki erre a *nemo plus iuris elv* alapján. Továbbá ha a zeneszerző ezt a jogát nem ruházhatta át, akkor annak gyakorlására mindenképp tőle és nem a filmelőállítótól kellett engedélyt kérni. A 19. §-ból következik azonban az is, hogy a filmelőállító nem is kérhetett volna a közös jogkezelő szervezettől engedélyt a többszörözésre és terjesztésre, mivel jelen esetben nem ő minősül a multimédia mű előállítójának, hanem az, aki a művet DVD-n többszörözi és terjeszti.

Meg kell jegyezni végül, hogy ha a 19. § alapján nem lehetne megállapítani a közös jogkezelő szervezet jogosultságát az engedélyezésre, kétséget kizáróan akkor is a szerzőnek kellene engedélyezni a felhasználást, és az engedélyt a többszöröző, terjesztőnek kellene kérnie, mivel e jog nem szállt át a filmelőállítóra, így tovább sem jogosíthatott e tekintetben.

Milyen összegű jogdíjat kell megfizetni?

Figyelemmel a fent kifejtettekre, a felhasználásra az érintett közös jogkezelő szervezet díjszabásában foglalt tételek az irányadók.

Dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

Dr. Gyenge Anikó
a tanács előadó tagja

Marosi György
a tanács szavazó tagja